

KOSKE
KESKI-SUOMEN
SOSIAALIALAN
OSAAMISKESKUS

**KESKI-SUOMEN ALUEELLINEN
SUUNNITELMA
KEHITYSVAMMAISTEN
ASUMISEN JA SIIHEN LIITTYVIEN
PALVELUJEN JÄRJESTÄMISEKSI
2010–2015**

LEENA MATIKKA

SISÄLLYS

1	SUUNNITELMA YKSILÖLLISEMPIIN ASUMISRATKAISUIHIN SIIRTYMISESTÄ	2
1.1	Pohjana kuntien vastaukset	2
2	LAITOSPAIKKOJEN NYKYTILANNE JA TULEVAISUUS	2
3	ASUNTOHANKKEET	4
3.1	Suunnitellut uudistuotantokohteet	4
3.2	Olemassa olevien asuntojen (asumispalveluyksiköt ja erilliset asunnot) peruskorjaustarpeet sekä mahdollinen lisärakentaminen	6
3.3	Rakennusten käyttötarkoituksen muutokset ml. siihen liittyvät peruskorjaustarpeet (muussa kuin kehitysvammaisten asuntokohteena olevan rakennuksen muuttaminen ja korjaaminen kehitysvammaisten asumiseen)	8
4	ASUMISEEN LIITTYVÄ HENKILÖSTÖ	10
5	ARVIO (ESIM. PROSENTUAALINEN OSUUS) ERI PALVELUJEN PIIRISSÄ OLEVIEN KEHITYSVAMMAISTEN HENKILÖIDEN MÄÄRÄSTÄ VUONNA 2016	12
6	KEHITTÄMISTYÖ	13
6.1	Millaisia ja kenelle tarkoitettuja asumisratkaisuja alueellamme tarvitaan ottaen huomioon esimerkiksi vaikea- ja monivammaiset, autismin kirjo, haastavasti käyttäytyvät ja muut erityistarpeet?	13
6.2	Millaista asumiseen liittyvien yksilöllisten palvelujen kehittämistä ja arviointia alueellanne on erityisesti monivammaisten, paljon tukea tarvitsevien sekä haastavasti käyttäytyvien kehitysvammaisten henkilöiden tarpeisiin ohjelmakaudella 2010–2015?	13
6.3	Onko alueellanne sellaista vammaisille ja heidän omaisilleen suunnattujen palvelujen kehittämistoimintaa, jolla arvionne mukaan olisi valtakunnallista merkitystä?	14
6.4	Mitä muita kehittämisalueita pidätte tärkeinä asumisohjelman toimeenpanossa?	14

6.5	Miten kehittäisitte vammaishuollon palvelurakennetta lähi- / seudullisissa palveluissa?	15
6.6	Miten kehittäisitte vammaishuollon palvelurakennetta maakunnallisesti?	16
6.7	Vammaishuoltoon liittyvän tietoteknologian kehittäminen	18
6.8	Kuinka vammaisalan kehittämistoiminta tulisi mielestänne Keski-Suomessa organisoida?	18
7	ALUEEN NÄKÖKOHDAT VALTAKUNNALLISEEN SUUNNITTELUUN	18
7.1	Miten kehittäisitte vammaishuollon palvelurakennetta valtakunnallisesti?	18
7.2	Kuka olisi mielestänne sopiva valtakunnallinen hoidon järjestäjä?	19
7.3	Mihin vaativa hoito tulisi valtakunnallisesti sijoittaa?	19
8	MUUTA HUOMIOONOTETTAVAA	20
9	KESKI-SUOMEN ALUEELLISEN SUUNNITELMAN VALMISTELUN JATKOTOIMENPITEET	20
	LIITTEET	23

1 SUUNNITELMA YKSILÖLLISEMPIIN ASUMISRATKAISUIHIN SIIRTYMISESTÄ

1.1 Pohjana kuntien vastaukset

Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus kartoitti kuntien ja muutamien muiden kehitysvamma palveluja järjestävien tahojen suunnitelmia ja nykytilannetta kehitysvammaisten asumispalvelujen järjestämisessä. Kysely toteutettiin kevään ja kesän 2010 aikana nettikyselynä ja tietoja täydennettiin tarvittaessa puhelimitse.

Vastauksia kyselyyn saatiin yhteensä 28, joista osa oli täydennyksiä. Kuntien lisäksi kyselyyn vastasivat Keski-Suomen sairaanhoitopiiri, Keski-Suomen vammaispalvelusätiö ja Perusturvaliikelaitos Saarikka, joka vastaa Kannonkosken, Karstulan, Kivijärven ja Kyyjärven kuntien sekä Saarijärven kaupungin sosiaali- ja terveystalouksista.

Aineiston keruun toteutti ja alustavan koonnin vastauksista teki sosionomi (AMK) -opiskelija Hellevi Pekkarinen osana Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksessa tekemäänsä harjoittelua. Teknisestä toteutuksesta vastasi Sivi Talvensola Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskukselta. Kyselyn analysoi ja raportin kirjoitti dosentti Leena Matikka Intimare oy:stä.

Seuraaviin lukuihin on tiivistetty vastaukset asioista, jotka sosiaali- ja terveysministeriö on edellyttänyt sisällytettävän alueelliseen suunnitelmaan (STM/1357/2010; 25.3.2010).

2 LAITOSPAIKKOJEN NYKYTILANNE JA TULEVAISUUS

Alueella oli 31.5.2010 yhteensä 54 kehitysvammaisille tarkoitettua laitospaikkaa. Näistä oli varattu pitkäaikaiseen asumiseen 52 paikkaa ja lyhytaikaiseen käyttöön 2 paikkaa. Pitkäaikaisista paikoista 22 oli Perusturvaliikelaitos Saarikon ylläpitämiä ja 30 Keski-Suomen vammaispalvelusätiön ylläpitämiä palvelukotipaikkoja Äänekoskella.

Syyskuussa 2010 Keski-Suomen vammaispalvelusätiön 16-paikkainen Apila-palvelukoti siirtyi uusiin tiloihin ja aloitti toimintansa Lehtolan palvelukotina Äänekoskella. Lehtolan palvelukoti tarjoaa ympärivuorokautisia palveluja (asumispalveluja) haastavasti käyttäytyville kehitysvammaisille ja autismikirjoon kuuluville henkilöille.

Suunnitelmien mukaan Keski-Suomen vammaispalvelusätiön 16-paikkainen Kotiharju, joka tarjoaa laitoshoidon, lopettaa toimintansa vuoden

2013 loppuun mennessä. Kotiharjun asukkaat siirtyvät perustettaviin uusiin asumispalveluyksiköihin.

Perusturvaliikelaitos Saarikalla on Saarijärvellä 22-paikkainen laitousyksikkö Kolkanrinne. Suunnitelmissa on Kolkanrinteen muuttaminen palveluasumisyksiköksi.

Keski-Suomen alueella kaikki pitkäaikaisen laitoshoidon paikat on vuoden 2013 loppuun mennessä korvattu asumispalveluilla. Lyhytaikaista hoitoa ja kuntoutusta tullaan järjestämään muissa palveluyksiköissä pitkäaikaisen laitoshoidon päättymisen jälkeen.

Taulukko 1. Laitospaikat.

	Lukumäärä
<i>Laitospaikat 31.5.2010</i>	54
<i>a) pitkäaikaiset laitosasumisen paikat</i>	a) 52 b) 2
<i>b) lyhytaikaiset paikat (tutkimus- ja kuntoutuspaikat, kriisipaikat jne.)</i>	
<i>Laitoksissa asuvat muut kuin kehitysvammaiset henkilöt 31.5.2010</i>	0
<i>Laitospaikat 1.1.2016 (arvio)</i>	0
	Vuosi 31.12.2010 pitkäaikaisia paikkoja 36 31.12.2013 pitkäaikaisia paikkoja 0
<i>Laitospaikkojen purkamisen päättymisajankohta</i>	2013
	Kuvaus
<i>Laitoksissa 31.5.2010 asuvien muiden kuin kehitysvammaisten henkilöiden kuvaus ja laitoksessa asumisen syyt</i>	ei ole
<i>Suunnitelma laitusrakennusten tulevista käytöstä</i>	Keski-Suomen vammaispalvelusäätien käytössä olevat laitusrakennukset omistaa Äänekosken kaupunki. Äänekosken suunnitelmien mukaan vanhat

	laitosrakennukset puretaan. Perusturvaliikelaitos Saarikan laitosrakennukset on vuokrattu Saarijärven kaupungilta.
<i>Muuta</i>	

3 ASUNTOHANKKEET

Uusilla asuntohankkeilla tullaan korvaamaan käytöstä poistuvat laitospaikat sekä järjestämään asunto vanhempien ja muiden lähisukulaisten sekä muualta muuttavien kehitysvammaisten tarpeisiin; arviolta 226 henkilölle vuoden 2015 loppuun mennessä.

Asuntohankkeilla tuotetaan asuntoja vuoden 2015 loppuun mennessä yhteensä 312. Uudistuotantokohteisiin on suunniteltu 226 asuntoa ja käyttötarkoituksen muutoksen kautta 86 asuntoa.

3.1 Suunnitellut uudistuotantokohteet

Uudistuotantohankkeita Keski-Suomen alueella on 11. Erillisiä asuntoja on suunniteltu rakennettavan 51 kpl ja ryhmäkoteja tai asuntoryhmiä 15 kpl. Ryhmäkoteihin ja asuntoryhmiin tulee asunnot 175 asukkaalle.

Monissa kunnissa suunnitelmat ovat vielä keskeneräisiä. Alla ovat suorat lainaukset kuntien ja muiden organisaatioiden vastauksista. Kaikkien näiden hankkeiden arvioidut asuntojen ja asukkaiden lukumäärät sisältyvät taulukoon. Kuudesta ensimmäisestä hankkeesta on ilmoitettu toteuttamisvuosi. Muut hankkeet on lueteltu aakkosjärjestyksessä.

Hanke 1: Äänekoski ja Keski-Suomen vammaispalvelusäätö 2010: Lehtolan palvelukoti, omistaja Äänekoski, palveluntuottaja Keski-Suomen vammaispalvelusäätö.

Hanke 2: Äänekoski ja Keski-Suomen vammaispalvelusäätö 2011: Metsätähden palvelukoti, omistaja Äänekoski, palveluntuottaja Keski-suomen vammaispalvelusäätö.

Hanke 3: Jyväskylä 2012: Kortepohjaan Päiväharjun toimintakeskuksen, tukiasuntojen ja ryhmäkodin rakennushanke. Asuntoja yhteensä 30, joista 17 tukiasuntoja.

Hanke 4: Jämsä 2012: 16 asuntoa, joista yksi asunto lyhytaikaishoitoa varten (4 x 4:n hengen asuntoryhmä). Tätä uutta palvelukotihanketta, johon tulee ympärivuorokautista valvontaa, esitetään kaupungin seuraavaan investointiohjelmaan. Päätöksiä asiasta ei siis ole vielä tehty. Asumistyöryhmä on vasta perustettu ja keskustelut ovat käynnissä. Lisäksi käydään vielä läpi kaupungin olemassa olevat kiinteistöt ja niiden mahdollinen peruskorjaaminen

vammaisten henkilöiden asumisen tarpeisiin. Palveluntuottajana tulisi todennäköisesti olemaan kaupunki itse.

Hanke 5: Äänekoski ja Keski-Suomen vammaispalvelusäätiö 2013: Kolmas Äänekosken omistama palvelukoti, palveluntuottaja Keski-Suomen vammaispalvelusäätiö.

Hanke 6: Keuruu 2013: Asuntoryhmä 12: lle ympärivuorokautista huolenpitoa tarvitsevalle kehitysvammaiselle asukkaalle ja neljä erillistä yksiötä Keuruun kaupungin omistukseen.

Hanke 7: Muurame: Kunnassa on suunnitteilla 10-paikkainen asumisyksikkö kehitysvammaisille. Tähän mennessä yhteistyötä on tehty Kehitysvammaisten Palvelusäätiön kanssa. Palvelusäätiö hakisi ARA:n rahoituksen hankkeeseen. Palvelusäätiö olisi asumisyksikön rakennuttaja ja omistaja. Kunta vuokraisi tilat säätiöltä ja edelleen vuokraisi ne asiakkaille. Palveluntuottaja tulisi kilpailuttaa. Asumisyksikköä suunnitellaan eri-ikäisille ja eritasoisesti kehitysvammaisille henkilöille. Suurin osa asiakkaista olisi vähän tukea tarvitsevia.

Hanke 8: Perusturvaliikelaitos Saarikka: Saarikan alueella uusi asumisyksikkö sijoittuu mahdollisesti Saarijärvelle. Suunnitelmat ovat vasta alussa. Asumisyksikön paikkaluvuksi on kaavailtu 12–15 paikkaa. Kuinka paljon on erillisiä yksiöitä tai kaksioita ja ryhmäasuntoja, on vielä avoinna.

Hanke 9: Petäjävesi: Petäjäveden Tähtiasunnot Oy eli kunnan omistama vuokra-asunto oy. Vuokra-asunnoista peruskorjataan / muutetaan kolme asuntoa kehitysvammaisille sopiviksi. Harkinnassa on Petäjäkodin yhden solun tai Petäjäveden Vanhusten Tuki ry:n toisen rivitalon varaaminen kehitysvammaisille henkilöille. Ennen käyttöönottoa tiloihin tulee investoida ja asentaa automaattinen paloilmoitinjärjestelmä. Samassa yhteydessä tulisi turvata asukkaiden yöhoito.

Hanke 10: Toivakka: Toivakan kunnassa ei ole suunniteltu kehitysvammaisten uudisasuntotuotantoa. Tarve tiedostetaan. Viimeisen vuoden aikana asiasta on käyty keskustelua kunnassa sekä yksityisten toimijoiden kanssa.

Hanke 11: Viitasaari: Wiitalinna-hanke, esteettömiä, elinkaariasumisen mallin mukaisia vuokra-asuntoja vastaamaan Viitasaaren erityisryhmien asumispalvelutarpeeseen. Omistaja Viitasaaren vuokra-asunnot oy.

Taulukko 2a. Asuntohankkeet, suunnitellut uudistuotantokohteet.

	Lukumäärä
Asuntojen määrä 1.1.2016 (arvio)	
a) ryhmämuotoiset asunnot (ryhmäkodit ja asuntoryhmät)	a) 170 asuntoa 15 ryhmäkotiin/asuntoryhmään
b) erilliset asunnot (yksiöt, kaksiot jne.)	b) 51
Em. kohteisiin tulevien asukkaiden määrä 2010–2015 (arvio)	
a) laitoksista muuttaneet	a) 38
b) vanhempien tai muiden lähisukulaisten luota muuttaneet	b) 62
c) muualta muuttaneet	c) 93 (näistä 40 oppilaitoksista)
Tarkempia hanketietoja	Hanketyyppi, asuntojen kohde-ryhmä ja lukumäärä, kohteen omistaja
Hanke 1: Paikkakunta ja vuosi	H1: Äänekoski 2010 (toteutunut)
Hanke 2: Paikkakunta ja vuosi	H2: Äänekoski 2011
Hanke 3: Paikkakunta ja vuosi	H3: Jyväskylä 2012
Hanke 4: Paikkakunta ja vuosi	H4: Jämsä 2012
Hanke 5: Paikkakunta ja vuosi	H5: Äänekoski 2013
Hanke 6: Paikkakunta ja vuosi	H6: Keuruu 2013

3.2 Olemassa olevien asuntojen (asumispalveluyksiköt ja erilliset asunnot) peruskorjaustarpeet sekä mahdollinen lisärakentaminen

Hanke 1: Jämsä: Asuntola Lamminhovin peruskorjaus (ohjattua asumista + tukiasumista). 12 + yksi tilapäispaikka. Kohteen omistaa Jämsä.

Hanke 2: Jyväskylä: Korpilahdella sijaitsevat ryhmäkodit, tarkempaa suunnitelmaa ei ole vielä tehty omistajan (Jyväskylän Tilapalvelut) toimesta.

Hanke 3: Kuhmoinen: Päijäläkotit (autettua asumista) 12 paikkaa. Kohteen omistaa Kuhmoinen.

Hanke 4: Laukaa: Laukaan kunnan omien asumisyksiköiden (kehitysvammaisille tarkoitettujen) peruskorjauksen tarveselvitys on meneillään. Todennäköisesti korjauksiin päästään 2011–2013.

Hanke 5: Perusturvaliikelaitos Saarikka: Saarikka ostaa Karstulan asumispalvelusäätiöltä Karstulassa sijaitsevan Majjalan ryhmäkodin palveluita. Säätiön edustajien kanssa käydyissä keskusteluissa on tullut esille pientä remontin tarvetta.

Hanke 6: Petäjavesi: Mikäli seututk-hankkeen myötä tulee muutoksia asumispalveluyksiköihin, voidaan yksi solu (n. 10 asukasta) varata erikseen kehitysvammaisille henkilöille. Tilat omistaa kunta. Vaihtoehtoinen ratkaisumalli on varata Petäjaveden Vanhusten Tuki Ry:n hallinnoimista kahdesta rivitalosta 10–12 asuntopaikkaa kehitysvammaisille henkilöille. Suunnitelmat ovat alustavia ja ne tarkentuvat vuoden 2011 aikana. Palvelujen tuottajana toimisi kunta ml. yöhoito molemmissa rivitaloissa asuville asukkaille.

Hanke 7: Äänekoski: Yksityisen palvelukodin peruskorjaustarve ainakin 1 yksikön osalta.

Hanke 8: Äänekosken kaupungin Peltokadun asuntola tarvitsee uudet tilat. Tilaratkaisu auki joten peruskorjaustarvetta ei ole voitu määrittellä (ei tiedossa minne muuttaa).

Taulukko 2b. Olemassa olevien asuntojen (asumispalveluyksiköt ja erilliset asunnot) peruskorjaustarpeet sekä mahdollinen lisärakentaminen, tilanne 31.5.2010.

	Lukumäärä
Peruskorjausta tarvitsevien asuntojen määrä asumispalveluyksiköissä 31.5.2010 (arvio)	97 asuntoa 13 asumisyksikössä
Peruskorjausta tarvitsevien erillisten asuntojen (tukiasuntojen) määrä 31.5.2010 (arvio)	21
Peruskorjattujen asuntojen asukkaiden määrä 1.1.2016 (arvio)	121
Tarkempia hanketietoja	Hanketyyppi, asuntojen kohde-ryhmä ja lukumäärä, kohteen omistaja
Hanke 1: Paikkakunta ja vuosi	H1: Jämsä 12-paikkainen ryhmäkoti ohjattua ja tuettua asumista, Jämsä
Hanke 2: Paikkakunta ja vuosi	H2: Korpilahti, ryhmäkodit, Jyväskylän Tilapalvelut
Hanke 3: Paikkakunta ja vuosi	H3: Kuhmoinen, 12 paikkaa au-tettua asumista, Kuhmoinen

3.3 Rakennusten käyttötarkoituksen muutokset ml. siihen liittyvät peruskorjaustarpeet (muussa kuin kehitysvammaisten asuntokohteena olevan rakennuksen muuttaminen ja korjaaminen kehitysvammaisten asumiseen)

Rakennusten käyttötarkoituksen muutoshankkeita, joiden avulla lisätään kehitysvammaisten henkilöiden asumispalveluja, on alueella seitsemän. Näistä Jyväskylän hanke on jo toteutettu.

Hanke 1: Jyväskylä: Norolan ryhmäkoti siirtynyt vanhuspalvelulta vammaispalvelulle syyskuussa 2010.

Hanke 2: Hankasalmi 2011: Pienryhmäkoti sekä tukiasuntoja, rakennuksen käyttötarkoituksen muutos, päihde-, mielenterveys- ja kehitysvamma-asiakkaat, pienryhmäkoti 7 paikkaa, tukiasuntoja 4, omistaa Hankasalmen Haka Oy.

Hanke 3: Laukaa 2012: Laukaan asumispalvelusäätiö on hakenut rahoitusta omistamiensa rivitalojen peruskorjaukseen. Tälläkin hetkellä osassa asuntoja asuu kehitysvammaisia henkilöitä. Tulevaisuudessa kenties kunnan ohjattu asumisyksikkö voisi muuttaa remontoituihin tiloihin n 2012. Suunnitelmat ovat vasta hyvin alkuvaiheessa.

Hanke 4: Keski-Suomen vammaispalvelusäätiö 2014: Suunnitelmissa palvelukoti Jyväskylään vuonna 2014. Hanketyyppi asuntoryhmä. Tarkoitettu kehitysvammaisille. Palveluntuottaja Keski-Suomen vammaispalvelusäätiö.

Hanke 5: Saarikka: Kolkanrinteen laitousyksikkö lopetetaan ja tilalle tehdään n. 15-paikkainen yksikkö.

Hanke 6: Äänekoski: Äänekosken omana toimintana järjestetyssä kehitysvammaisten asumispalvelussa on meneillään 2 muutos/kehityshanketta: 8-paikkainen Peltokadun asuntola on tarkoitus siirtää tarkoituksenmukaisempiin tiloihin ja kehittää sen yhteyteen myös erillisiä tukiasuntoja erit. itsenäistyvien nuorten ja vanhempien luona asuvien aikuisten kehitysvammaisten tarpeisiin. Tuleva tila on vielä auki.

Hanke 7: Äänekoski: Toisena hankkeena valmistellaan nyt vanhusten palvelujen käytössä pääosin olevan Kotirannan palvelutalon kohdentamista vammaisten ja myös mt-kuntoutujien asumiseen (ei ympärivuorokautinen). Kotiranta soveltuu tarvittaessa myös yksittäisten kehitysvammaisten asumiseen (ikäntyvät ja iäkkään vanhemman kanssa asuvat). Kotirannan palvelutalon omistaa Suolahden vammaisten ja vanhusten tukisäätiö. Peltokadun asuntolan uusia tiloja haetaan kaupungin omistamista tai kaupungin vuokra-asuntoyhtiöiden omistamista tiloista.

Taulukko 2c. Rakennusten käyttötarkoituksen muutokset ml. siihen liittyvät peruskorjaustarpeet (Muussa kuin kehitysvammaisten asun-
tokohteena olevan rakennuksen muuttaminen ja korjaaminen kehi-
tysvammaisten asumiseen).

	Lukumäärä
Asuntojen määrä 1.1.2016 (arvio) a) ryhmämuotoiset asunnot (ryhmäkodit ja asuntoryh- mät) b) erilliset asunnot (yksiöt, kaksiot jne.)	a) 65 b) 21
Em. kohteisiin tulevien asukkai- den määrä 2010–2015 (arvio) a) laitoksista muuttaneet b) vanhempien tai muiden lä- hisukulaisten luota muutta- neet c) muualta muuttaneet	a) 25 b) 22 c) 38 (näistä 15 oppilaitoksista)
Tarkempia hanketietoja	Hanketyyppi, asuntojen kohde- ryhmä ja lukumäärä, kohteen omistaja
Hanke 1: Paikkakunta ja vuosi	H1: Jyväskylä 2010, Norolan ryhmäkoti (toteutunut), Jyväsky- län kaupunki
Hanke 2: Paikkakunta ja vuosi	H2: Hankasalmi 2011, pienryh- mäkoti ja tukiasunnot, Han- kasalmen Haka Oy
Hanke 3: Paikkakunta ja vuosi	H3: Laukaa 2012, erillisiä asunto- ja, Laukaan asumispalvelusäitiö
Hanke 4: Paikkakunta ja vuosi	H4: Keski-Suomen vammaispal- velusäitiö 2014, palvelukoti Jy- väskylään

4 ASUMISEEN LIITTYVÄ HENKILÖSTÖ

Kuntien ilmoitusten mukaan vuonna 2010 niiden omissa palveluissa oli 209 työntekijää. Yksityisten palveluntuottajien henkilömääristä kunnilla ei ollut tarkkoja tietoja, arvio 324 on todennäköisesti liian pieni. Lisätarve vuoteen 2016 mennessä (97 työntekijää) saattaa niin ikään olla liian pieni.

Kysymyksiin vastaaminen osoittautui vaikeaksi monesta syystä. Kunnilla ei ole tarkkoja tietoja yksityisten palveluntuottajien henkilöstöstä eikä näiden henkilöstön lisätarpeista. Kunnat ostavat yksityisiä palveluja myös Keski-Suomen ulkopuolelta. Osa kunnista oli ottanut huomioon myös näiden palveluntuottajien henkilöstön, osa ei. Osa vastaajista oli tulkinnut lisätarpeen selvittämällä tavoiteltavan uusien alalle koulutettavien työntekijöiden tarpeen selvittämistä ja laskenut mukaan myös eläkkeelle siirtyvien työntekijöiden tilalle tarvittavat uudet työntekijät. Osa vastaajista taas tulkitsi tavoitteena olevan resurssimuutosten selvittämisen, eikä sisällyttänyt näitä lisätarpeeseen. Oli myös epäselvyyttä siitä, mitä tarkoitetaan käsitteellä ”asumiseen liittyvä henkilöstö”. Osa on ymmärtänyt käsitteen tarkoittavan asumispalvelujen henkilöstöä, osa vain muiden asumista tukevien palvelujen henkilöstöä ml. työ- ja päiväkotien henkilöstön ja osa molempia. Taulukon tiedot eivät näin ollen anna lainkaan luotettavaa kuvaa henkilöstöresursseista ja -tarpeista.

Taulukko 3. Asumiseen liittyvä henkilöstö.

	Lukumäärä
Henkilöstön määrä asumiseen liittyvissä palveluissa 31.5.2010	533
Henkilöstön lisätarve asumiseen liittyvissä palveluissa 1.1.2016 mennessä	99
Laitoksista muihin asumiseen liittyviin palveluihin siirtyvän henkilöstön määrä vuosittain v. 2012–2016	Lukumäärä/kuvaus 60 Näistä 16 työntekijää siirtyy Perusturvaliikelaitos Saarikan laitoksesta ja 44 työntekijää Keski-Suomen Vammaispalvelusäätien laitospalveluista.
Henkilöstörakenne (koulutus, tutkinto ja osaaminen)	sairaanhoidtajia, sosionomeja, sosiaalikasvattajia, lähihoitajia, kehitysvammaisten ohjaajia, hoitoapulaisia, kouluavustajia, opisto- ja amk-tasoisia tutkintoja sekä pitkiä työkokemuksia ja erityisosaamista mm. haastavasti käyttäytyvien ohjauksessa ym.
	Kuvaus
Asumisen erityisosaamisen tukipalvelujen järjestäminen	Koko maakuntaa palveleva Keski-Suomen sairaanhoitopiirin kehitysvammapoliklinikka, Jämsässä, Laukaassa, Muuramessa, Keuruulla, Konnevedellä, Saarikassa, Wiitaunionissa ja Äänekoskella on kehitysvammaneuvoita tai yhteistyöryhmä, lisäksi kunnilla on omia psykologeja, puheterapeutteja ja kuntahoitajia. Fysioterapia- ja toimintaterapiapalveluja yksityisten palvelun tuottajien kautta, Kelan maksamia terapioida
Muuta	Huom. Taulukon lukumäärätiedot ovat epäluotettavia.

5 ARVIO (ESIM. PROSENTUAALINEN OSUUS) ERI PALVELUJEN PIIRISSÄ OLEVIEN KEHITYSVAMMAISTEN HENKILÖIDEN MÄÄRÄSTÄ VUONNA 2016

Arviota kysyttiin vuoden 2016 tilanteesta. Useat vastaajat olivat kuitenkin ilmoittaneet nykytilaa koskevat tiedot, joten taulukon lukumäärät eivät välttämättä vastaa kysyttyä arviota.

Taulukko 4. Arvio (esim. prosentuaalinen osuus) eri palvelujen piirissä olevien kehitysvammaisten henkilöiden määrästä vuonna 2016.

	Lukumäärä
Kehitysvammaiset henkilöt yhteensä	1560
Heistä	
- Omaishoidon tuki	252
- Muut perheen tukipalvelut, esim. lomitus, lyhytaikaishoito	297
- Henkilökohtainen apu	97
- Palveluasuminen (vpl)	77
- Asumisyksikköjen antama apu ja tuki (ryhmäasuminen, tukiasunnot)	377
- Kotihoito (kotipalvelu ja kotisairaanhoito)	52
- Päivätoiminta	455
- Työtoiminta	266
Muu(t) palvelu(t), mi(tk)ä	Kotihoidon ohjaus, palveluohjaus, leirit, kerhot, kuljetuspalvelu, kuntoutusohjaus

6 KEHITTÄMISTYÖ

6.1 Millaisia ja kenelle tarkoitettuja asumisratkaisuja alueellamme tarvitaan ottaen huomioon esimerkiksi vaikea- ja monivammaiset, autismin kirjo, haastavasti käyttäytyvät ja muut erityistarpeet?

Kysymykseen saatiin 19 vastausta. Asumisratkaisuksi miellettiin vastuksissa pitkäaikainen asuminen sekä muita palveluja, joiden toteuttaminen on ympärivuorokautista ja siten asuintiloja vaativaa (esim. lyhytaikaiset kriisijaksot, lapsiperheen tukemiseksi järjestetyt hoitajakset ja omaishoidon tukena tarjotut lyhytaikaiset hoitajakset). Osa vastaajista otti kantaa siihen, tarvitaanko nykyisten palvelujen lisäksi uusia palveluja ja osa totesi ko. palveluja alueella jo olevan tarjolla (esim. Keski-Suomen vammaispalvelusäätiön palvelut haastavasti käyttäytyville vammaisille henkilöille).

1) **Vakinaisia asuntoja vammaisille henkilöille omalla paikkakunnalla.** Keski-Suomessa kunnat ovat jo pitkään järjestäneet kehitysvammaisille asuntoja ja asumista tukevia palveluja omilla paikkakunnillaan. Näitä peruspalveluja on tarpeen kehittää edelleen ja ottaa erityisesti huomioon itsenäistyvät nuoret ja ikääntyvät vammaiset henkilöt.

2) **Asukkaiden erityistarpeet huomioon ottavia asumispalveluja Keski-Suomessa.** Maakunnallisesti toteutettuna tarvitaan asumispalveluja erityisesti autismikirjon nuorille aikuisille (11 mainintaa) sekä erittäin haastavasti käyttäytyville aikuisille kehitysvammaisille (9 mainintaa). Lisäksi tarvitaan asumispalveluja moni- ja vaikeavammaisille henkilöille (3 mainintaa).

3) **Muita palveluja, joiden toteuttaminen edellyttää asuntojen kaltaisia tiloja.** Ympärivuorokautisia lyhytaikaisia tukipalveluja tarvitaan tilannekohtaisesti eri syistä. Näillä palveluilla tuetaan vakinaista asumista.

6.2 Millaista asumiseen liittyvien yksilöllisten palvelujen kehittämistä ja arviointia alueellanne on erityisesti monivammaisten, paljon tukea tarvitsevien sekä haastavasti käyttäytyvien kehitysvammaisten henkilöiden tarpeisiin ohjelmakaudella 2010–2015?

Hankasalmella pienkerrostalo muutetaan ryhmäkodin ja tukiasumisen käyttöön vuonna 2011. Tässä yhteydessä tarkastellaan toimintakeskuksen ja sen yhteydessä olevan asuntolan käyttöä.

Jyväskylässä kehitysvammaisten palvelujen strategiaa seurataan kolmannesvuosittain.

Keuruulla laaditaan vammaisstrategia vuonna 2011. Kehitysvammaapalvelujen osuus valmistellaan yksilöllisen palveluohjauksen kautta.

Viitasaarella kartoitetaan Wiitalinna-hankkeen myötä kaikkien asukkaiden toimintakyky ja suunnitellaan yksilöllisesti hoidon porrastus.

Uuraisten toimintaperiaate on räätälöidä kullekin henkilölle mahdollisimman inhimillinen ja häntä tukeva palvelukokonaisuus ensisijaisesti paikallisin voimin joustuen ja mukautuen sekä tarvittaessa apua ostaen.

Keski-Suomen vammaispalvelusäätiön Tekesin rahoittamassa kehittämissuunnitelmassa 2010–2011 ”Laitospalveluista avopalveluihin” paneudutaan erityisesti monivammaisten, paljon tukea tarvitsevien sekä haastavasti käyttäytyvien kehitysvammaisten henkilöiden yksilöllisten palvelujen kehittämiseen EFQM -kehittämisen ja arviointimallin mukaisesti.

Keski-Suomen sairaanhoitopiirin kehitysvammaopoliinikan kehittämiskohdeena on pienyksiköissä suoriutuminen.

6.3 Onko alueellanne sellaista vammaisille ja heidän omaisilleen suunnattujen palvelujen kehittämistoimintaa, jolla arvionne mukaan olisi valtakunnallista merkitystä?

Esimerkkejä mainittiin viisi:

Sikäli kuin olen Keski-Suomen vammaispalvelusäätiön alkuvaiheita seurannut, malli näyttää toimivalta ja kehittämisen suunta oikealta. Paikallisuus ja omaleimainen näkökulma tulee sallia palveluiden järjestämisessä.

Keski-Suomen vammaispalvelusäätiön ”Laitospalveluista avopalveluihin” – kehittämishanke.

Kehitysvammaopoliinikan nykyinen toimintamalli, ts. sairaanhoitopiirin kytkeminen mukaan erityispalvelun järjestämiseen takaa myös lääketieteellisen erityisosaamisen jatkuvuuden.

Vammaisten kuntoutuksen suunnittelun malli – käsikirja.

Pienimuotoista kehittämistoimintaa ja palvelujen uudelleen organisoimista on, mutta vaikea arvioida valtakunnallista merkitystä, ei varmaankaan mitään niin erityistä. Esimerkkeinä: vammaisten lasten tukeminen perheillä ja avosuojatyön vahvistaminen.

6.4 Mitä muita kehittämisalueita pidätte tärkeinä asumisohjelman toimeenpanossa?

Maakunnallisesti on tärkeää pitää yllä yksiköitä kriisitilanteita varten sekä erityisen vaativaa palvelua tarvitsevia henkilöitä varten olipa kyse autismikirjosta, haastavasta käyttäytymisestä tai monivammaisuudesta. Myös tapa-

uksissa, joissa ei löydy sopivaa vertaisryhmää omalta alueelta, tarvitaan laajempaa maakunnallista yhteistyötä.

Keski-Suomen vammaispalvelusäätiön kanssa tehtävä yhteistyö.

Hyvä elämä omassa asunnossa edellyttää myös työ- tai päivätoimintaa sekä henkilökohtaisen avustajan mahdollisuuksia.

Itsenäisesti asuville on turvattava riittävä vammaisavustajan / asumisen ohjaajan tuki.

Toimintakeskusten peruskorjausten/ uudisrakennusten rakentamiseen tarvitaan avustuksia.

Tarvitaan kotihoidon kehittämistä ja omaishoitajien tukemista.

On otettava huomioon ikääntyvien vanhempien luona asuvat kehitysvammaiset, joille pyritään järjestämään tarpeen mukaan paikka pienryhmäkodissa, asuntolassa tai tukiasunnossa.

Vammaisten lasten lastensuojelukysymykset: perhehoidon kehittäminen vastaamaan vammaisten lasten lastensuojelutarpeisiin. Tuen järjestäminen perhehoitajille.

On ratkaistava yöhoidon järjestäminen kustannustehokkaasti.

Erilaisten asuntojen kokonaismäärän tulee olla riittävä ja asumisen ohjaamiseen ja tukemiseen tarvitaan resursseja.

6.5 Miten kehittäisitte vammaishuollon palvelurakennetta lähi- / seudullisissa palveluissa?

Peruspalvelut tulisi tuottaa lähialueilla kunnioittaen paikallisia vahvuuksia ja toimintatapoja sekä sallien palvelujen monimuotoisuus ja erilaiset rakenteet. Vahvistetaan lähipalveluja niin, että ne vastaavat kuntalaisten tarpeita mahdollisimman kokonaisvaltaisesti.

Seudullisesti tulisi kehittää sellaista palvelutarjontaa, jota ei lähialueilla ole mahdollista kohtuudella järjestää huomioden sekä inhimilliset että taloudelliset tekijät.

Palvelurakennemuutokseen liittyvän sosiaalityön yhteistoiminta-alueiden suunnittelussa tarkastellaan yhtenä osa-alueena myös vammaispalvelut.

Kehitysvamma- ja muu vammaistoiminta pitäisi hallinnollisesti yhdistää kussakin kunnassa yhdelle toimintayksikölle.

Kehitysvammaisten arviointijaksojen toteutus laadullisesti ja ammatillisesti kaipaa kehittämistä.

Seudullisesti olisi kehitettävä autistien ja haastavasti käyttäytyvien asumispalveluja. Nuorten autistien asumispalveluita puuttuu.

Kehittämistä tarvitaan paikallisesti mm. kehitysvammaisten työ- ja päivätoiminnoissa ja asumisvalmennuksessa sekä lyhytaikaishoidon palveluissa ja muissa perheen tukemiseen liittyvissä palveluissa.

Yöhoidon järjestäminen palveluasumisyksikköön olisi tulevaisuuden tarve.

6.6 Miten kehittäisitte vammaishuollon palvelurakennetta maakunnallisesti?

Vastauksissa käsiteltiin erilaisten palvelujen maakunnallista vs. paikallista järjestämistapaa sekä maakunnallisten palvelujen sisältöä. Kunnan omien palvelujen ensisijaisuutta korostettiin useassa vastauksessa. Esim.

Maakunnalliset, keskitetyt palvelut ovat tärkeitä etenkin pienen kunnan kannalta. Varsinkin lyhytaikaiset kuntoutus- ja kriisipalvelut ovat tärkeitä.

Kysymyksessä mainitut palvelut ovat tärkeitä mutta kunnan omien, lakisääteisten vammaisten peruspalveluiden tai kunnan järjestämivastuulla olevien palvelujen riittävyys ja saatavuus ovat keskeistä.

Miten palveluja pitäisi maakunnallisesti kehittää, sai vastauksissa vähemmän huomiota. Esim.

Yhteistyö kuntien välillä työkokousten muodossa on ollut hyvä käytäntö, jota on järkevä jatkaa. Myös näin taataan osaamisen säilyminen myös maakunnan pienemmissä kunnissa.

Jonkinlainen erityisosaamisen keskus on tarpeellista olla olemassa, vaikka verkostoitumisella ja vertaistuellalla pääseekin pitkälle. Toissijaista on se, onko kyseessä liikkuva yksikkö vai sijainniltaan pysyvä neuvola tai poliklinikka.

Maakunnallinen osaamiskeskus OK ja liitteeksi konsultoivia toimintaryhmiä, joita voi tilata erityiskysymyksiä varten.

Tulee huolehtia siitä, että Keski-Suomen vammaispalvelusäätöön rooli vammaishuollon erityisosaajana ja erityisosaamisen maakunnallisena kotipesänä säilyy ja vahvistuu.

Vammaishuollon hyvä yhteys peruspalveluissa toteutettaviin vammaisten palveluihin on huomioitava kokonaisuudessa (opetus, kulttuuri, vapaa-aika, perusterveydenhuolto, kaavoitus, rakentaminen jne.).

Siitä, mitä palveluja olisi järkevää toteuttaa maakunnallisesti, oltiin melko yksimielisiä. Erityisesti pienet kunnat korostivat omien palvelujensa tueksi tai lisäksi tarvittavan maakunnallisesti järjestettynä sellaisia palveluja, joita kunnassa tarvitaan vähän tai satunnaisesti. Esim.

1) Kuntoutus- ja kriisipalvelut

Maakunnallisesti olisi järkevää järjestää lyhytaikaista kuntoutus- ja kriisipalvelua, jonka järjestäminen yksittäisessä kunnassa on turhan kallista. Samoin

esim. erittäin haastavasti käyttäytyvien asumisen järjestäminen maakunnallisesti (huomioiden myös alaikäiset lapset).

Keski-Suomen vammaispalvelusäätiön kriisipalvelu ym. uuden Lehtolan palvelukodin myötä.

Kriisipaikat olisi hyvä olla maakunnallisesti. Näitä tarvitaan esim. lääkemuutosten tekemisen yhteydessä.

Kriisihoido olisi turvattava kehitysvammaisuuden erityisosaamisen yksikössä.

Kriisipalvelu, joka vastaa äkilliseen tarpeeseen, mm. psykoosit.

2) Lasten ja nuorten lyhytaikaishoito perheiden tukipalveluna

Lasten ja nuorten lyhytaikaisen asumisen paikkoja tarvitaan varmasti aina ajoittain.

Vanhempien tukemiseksi kuntoutusjaksoja ja lomajaksoja sekä sopeutumisvalmennusta ja vertaistukea.

3) Kehitysvammaopoliklinikka ja konsultaatiopalvelut

Kehitysvammaopoliklinikatoiminta olisi järkevä jatkossa järjestää maakunnallisesti.

Kehitysvammaisten arviointijaksojen toteutus laadullisesti ja ammatillisesti kaipaava kehittämistä.

Jämsän kaupungin oma erityisneuvolatyöryhmä ja sen toiminnan edelleen kehittäminen oman paikkakunnan ja Kuhmoisten tarpeisiin.

Saarikan alueen asumisyksiköt tarvitsevat konsultaatiomahdollisuuksia esim. liikkuvilta erityisosaamisen yksiköiltä.

Kehitysvammaopoliklinikan luonteva sijoitus sairaanhoitopiirin palveluihin.

Keski-Suomen keskussairaalan ja oman kehitysvammaneurolan yhteistyö.

Maakunnallinen esim. ky/shp-pohjainen moniammatillinen toiminta.

Erityisosaamista tarjoavia avopalveluja maakunnallisesti tai seudullisesti lähipalvelujen tueksi.

4) Muut palvelut

Autismin erityisosaamisen kehittäminen. Nuorten autistien asumispalveluita puuttuu.

Alaikäisten kehitysvammaisten perheiden palveluohjausta tulisi kehittää maakunnallisesti huomioiden erityisesti pienten kuntien tarpeet. Kun omaa toimintaa ja toimijoita ei ole ja ao. palveluita on muuten vaikea saada, perheet jäävät vaille asianmukaista ohjausta.

Perhehoidon asemaa tulisi vahvistaa esim. luomalla yhteisiä toimintaperiaatteita, ohjeistusta ja maksukäytäntöjä maakuntaan. Perhehoidon tuen kehittäminen.

6.7 Vammaishuoltoon liittyvän tietoteknologian kehittäminen

Effica on käytössä seitsemässä kunnassa, ProConsona kolmessa, Pecosos yhdessä ja Mediatri yhdessä kunnassa. Kaikissa kunnissa ei ole käytössä sähköistä asiakastietojärjestelmää. Erityistä maakunnallista tietojärjestelmän kehittämistä ei koeta tarpeelliseksi yhtä kuntaa lukuun ottamatta. Todettiin asian liittyvän paremmin palvelurakennemuutokseen ja yhteistoiminta-alueisiin.

Realistisempaan tietoteknologian kehittämisessä pidetään Word-pohjaisten lomakkeiden ja Sonette-verkon kehittämistä.

6.8 Kuinka vammaisalan kehittämistoiminta tulisi mielestänne Keski-Suomessa organisoida?

17 vastauksen mukaan vallitsee lähes täydellinen yksimielisyys kehittämistoiminnan organisoimisesta Keski-Suomessa. Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskusta (Koskea) pidetään järjestäjänä luotettavana ja osaavana. Neljä vastaajaa nosti Kosken rinnalle yhteistyökumppaniksi Keski-Suomen vammaispalvelusäätiön ja kaksi vastaajaa lisäksi Keski-Suomen sairaanhoitopiirin ja muita toimijoita.

Yhteistyötä kuntien ja kolmannen sektorin kanssa korostettiin.

7 ALUEEN NÄKÖKOHDAT VALTAKUNNALLISEEN SUUNNITTELUUN

7.1 Miten kehittäisitte vammaishuollon palvelurakennetta valtakunnallisesti?

Kysymykseen saatiin 8 vastausta. Ne jakautuivat kahteen ryhmään. Toisaalta korostettiin paikallisen ja maakunnallisten tason ensisijaisuutta ja valtakunnallista verkostoitumista. Toisaalta tuotiin esiin harvoin esiintyviä vaikeita ongelmia, joihin toivottiin valtakunnallisesti järjestettyjä palveluja.

1) Valtakunnallisen palvelurakenteen kehittäminen

Palveluasuminen on perusrakenteena asumispalveluissa oikein hyvä ja toimiva. Tutkimukseen, kuntoutukseen ja konsultaatioon tarvitaan maakunnan tasolla keskitettyjä palveluja, samoin kriisitilanteisiin ja lyhytaikaiseen hoitoon. Erityis-palvelut voivat toki verkottua valtakunnallisesti. Paikallisesti toimivat mallit tu-

lee sallia erilaisuudestaan huolimatta ja näin mahdollistaa olemassa olevien vahvuuksien hyödyntäminen.

Valtakunnallinen osaamiskeskittyminen erityisen vaativiin tilanteisiin. Palvelun saanti tulisi olla riippumatonta kotipaikkakunnasta / kuulumisesta tiettyyn erityishuoltopiiriin. Hinnankin tulisi olla riippumatonta em. asioista.

Yliopistosairaaloissa toimivien klinikoiden kautta alueellisesti.

2) Valtakunnallisten palvelujen tarpeet

Erityisen haastavasti käyttäytyvien palvelujen järjestäminen tilanteissa, joissa tarvitaan erityisosaamista ja konsultaatioverkostoja.

Erilaisia liikkuvia erityispalveluja lähipalvelujen tueksi.

Kehitysvammaisten vaikeaan päihdeongelmaan liittyvä kuntoutus.

Kehitysvammaisten vaikeaan mielenterveysongelmaan liittyvä kuntoutus. Mielenterveyden ongelmista kärsivät kehitysvammaiset, joilla psykooseja, harhoja. Erityisesti nuoret ongelmallisia.

Palvelujen järjestäminen asiakkaille jotka vaativat säännöllisesti ja jatkuvasti rajoittamistoimenpiteitä.

7.2 Kuka olisi mielestänne sopiva valtakunnallinen hoidon järjestäjä?

Vastauksia saatiin 7. Useimmat korostivat olevan tärkeintä, että järjestäjällä on todellista osaamista, tieto-taitoa ja perehtyneisyyttä asiassa. Esitettiin myös, että järjestäjä olisi yleishyödyllinen toimija, esim. säätiö tai vastaava, jonka kunnat omistaisivat.

Sairaanhoitopiirien toimijuudesta esitettiin:

Tutkimuksen kuntoutuksen ja konsultaation osalta esimerkiksi sairaanhoitopiirit voisivat olla sopivia toimijoita alueillaan. Sitä kautta valtakunnallinen verkottuminen toimisi ehkä luontevasti.

Asumispalvelut kriisitilanteissa ja lyhytaikainen vaativa hoito voisi paremmin toimia esimerkiksi Keski-Suomen malliin vammaispalveluihin keskittyvän toimijan kautta olipa toteuttaja sitten säätiö tai joku muu taho.

Yliopisto sh-piirit.

7.3 Mihin vaativa hoito tulisi valtakunnallisesti sijoittaa?

Ehdotuksia sijoituspaikasta saatiin kuusi. Kannatusta saivat: Jyväskylä (2), Keski-Suomi (2), Vaalijala (1), Tampere (1). Todettiin myös, että fyysinen

sijainti ei ole ratkaisevaa, vaan kehittymisen ja osaamisen varmistaminen, esim. lähelle tutkimusta.

8 MUUTA HUOMIOONOTETTAVAA

Toimintakeskusten rakentamiseen/ peruskorjaamiseen tulisi enemmän saada ulkopuolista rahoitusta.

Maakunnallisia koulutustilaisuuksia kaivattaisiin enemmän.

On erittäin suuri ilo seurata kehitystä, joka on tuonut kehitysvammaiset tavalisten ohmisten pariin asumaan ja tekemään työtä. He ovat rikkaus yhteiskunnassamme, joka on niin kovin kiireinen, kiemurainen ja ryppyotsainen. Nostetaan entistä enemmän ihminen keskiöön ja jätetään järjestelmät vähemmälle huomiolle.

Tärkeää on muistaa näkökulma peruspalvelujen toimivuudesta ja ensisijaisuudesta vammaisten ja kehitysvammaisten kuntalaisten kohdalla. Tämä sivuutetaan usein, koska keskitymme erityis-erityis kysymyksiin jotka toki on ratkaistava. Kuntien erilaisuus edellyttää hyviä paikallisia ratkaisuja ja niille on annettava tilaa. Asumisen standardi ei liene kovin yhtenäinen minkään väestön osan kohdalla. Sallitaan se ja yksilölliset arvostukset myös vammaisille.

9 KESKI-SUOMEN ALUEELLISEN SUUNNITELMAN VALMISTELUN JATKOTOIMENPITEET

Alueellisen suunnitelman valmistelutyö on jaettu kahteen vaiheeseen. Ensimmäisessä vaiheessa on selvitetty kuntien ja muutamien muiden organisaatioiden suunnitelmia ja näkemyksiä kehittämisen suunnasta. Toisessa vaiheessa syvennetään asioiden käsittelyä saatujen tietojen pohjalta ja pyritään luomaan yhteisen maakunnallisen tahtotilan ja näkemysten pohjalta laaja-alaisempi ja syvällisempi alueellinen suunnitelma, joka sisältää seuraavat asiat:

1. Suunnitelma yksilöllisempiin asumisratkaisuihin siirtymisestä
  - a. Pohjana kuntien vastaukset ja laatusuositukset
  - b. Yksilöllisiin tarpeisiin perustuvat asumisratkaisut
  - c. Metsätähden asukkaiden toiveet asumisesta
2. Asumiseen liittyvien palveluiden järjestäminen
  - a. Perheiden tukeminen
  - b. Kriisipaikat
  - c. Perhehoito
  - d. Kuntouttava hoito
3. Palveluiden kehittäminen
  - a. Henkilöstön osaaminen, saatavuus
  - b. Asiantuntijapalveluiden saatavuus
  - c. Maakunnallisen kehittämistoiminnan malli
4. Palvelurakenteen kehittäminen
  - a. Perus-/lähipalvelut
  - b. Seudulliset palvelut
  - c. Maakunnalliset palvelut
  - d. Valtakunnalliset palvelut

Alueellista suunnitelmaa valmisteleva työryhmä (työryhmän kokoonpano on tämän raportin liitteenä 1.) korostaa jatkotyöskentelyssä erityisesti seuraavien asioiden huomioonottamista ja ratkaisujen etsimistä:

- Yksilöllisten asumisratkaisujen suunnittelussa on otettava huomioon asukkaiden toiveet ja odotukset sekä heidän itsemääräämisoikeutensa toteutuminen.
- On kiinnitettävä erityinen huomio sosiaalisten verkostojen tekemiseen ja yksinäisyyden kokemuksen välttämiseen erilaisin asumista tukevin ratkaisuin. Kolmannen sektorin ja vapaaehtoistoiminnan sekä asuinalueiden suunnittelun merkitys on tässä oleellinen. Kaikkiin tarpeisiin ei voida vastata kuntien palvelutuotannolla; tarvitaan kevyitä rakenteita.
- Palvelujen järjestämisen ja tuottamisen näkökulmasta on tärkeää edistää palvelujen tuotteistamista, jotta ostopalvelujen hallinta voidaan toteuttaa kevyemmin. Samassa yhteydessä on luotava asiakkaiden tuentarpeeseen perustuvat arviointikäytännöt.
- Asiakkaiden toimintakyvyn ja tuentarpeen määrittelyyn on aiheellista kehittää yhtenäiset menettelyt ja tarvittaessa arviointivälineet maakunnallisena yhteistyönä, jotta voidaan säästää kehittämiseen kuluvia voimavaroja.

- On pohdittava perusteellisesti, tarvitaanko kunnallisten, seutukunnallisten ja maakunnallisten palvelujen lisäksi sellaisia valtakunnallisia palveluja, joihin asiakkaat on lähetettävä, vai riittääkö, että valtakunnallisesti on järjestetty konsultointimahdollisuus erittäin ongelmallisissa tilanteissa. Tähänastisten kokemusten mukaan näyttäisi siltä, että asiakkaiden paikasta toiseen siirtämisillä ei yleensä saavuteta tavoiteltavaa lisäarvoa.
- Asumismuotojen käsitteistöä ja laatukriteereitä pyritään vakiinnuttamaan käyttäen pohjana Kehitysvamma-alan asumisen neuvottelukunnan suosituksia.
- Maakunnallisen strategisen suunnittelun keskeinen tehtävä on arvioida nykyisiä kuntien yhteistyökäytäntöjä ja vakiinnuttaa tarvittaessa yhteistyöverkostoissa syntyneitä hyviä käytäntöjä. Yhteinen näkemys on, että nykyiset toimintamallit, joissa Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus ja Keski-Suomen vammaispalvelussäätiö ovat keskeisiä toimijoita, soveltuvat hyvin alueen yhteistyön kehittämisen perustaksi.

LIITTEET

Liite 1. Keski-Suomen kehitysvammaisten asumista ja siihen liittyviä palveluita kehittävän työryhmän kokoonpano:

Alen, Reija, pj.	ylilääkäri, Keski-Suomen sairaanhoitopiiri
Haverinen, Olli-Pekka, vpj.	puheenjohtaja, Keski-Suomen kehitysvammaisten tukipiiri
Heikkilä, Marja	johtaja, Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus
Karvala, Tapani	asuntotoimen päällikkö, Jyväskylän kaupunki
Ladonlahti, Tarja	erityispedagogiikan lehtori, Jyväskylän yliopisto
Luukkonen, Ritva	Terveyskeskuslääkäri, Wiitaunioni
Markkanen, Outi	sosiaalityön johtaja, Äänekosken kaupunki
Mustakallio, Armi	vammaispalvelujohtaja, Jämsän kaupunki
Mäkinen, Marika	hallituksen jäsen, Keski-Suomen autismiyhdistys
Saarinen, Marja-Leena	toimitusjohtaja, Keski-Suomen vammaispalvelusäätiö
Salminen, Marjatta	palveluyksikön johtaja, Jyväskylän kaupunki
Vertanen, Heli	palvelualueen johtaja, perusturvaliikelaitos Saarikka

K O S K E
KESKI-SUOMEN
SOSIAALIALAN
OSAAMISKESKUS